

Vjesnik

<http://www.vjesnik.hr/>

30. 04. 2010.

Marko Barisic

Obljetnica Bljeska: Munjevita uvertira za potpuno oslobađanje zemlje

Bljesak je bio neka vrsta generalne probe za Oluju, ključnu oslobodilačku akciju u Domovinskom ratu kojom je za samo četiri dana u kolovozu 1995. zauvijek eliminirana srpska okupatorska paradržava. Prije petnaest godina, 1. svibnja 1995. hrvatske vojno-redarstvene snage poduzele su akciju Bljesak kojom su u samo 31 sat oslobodile 500 četvornih kilometara dotad okupiranog područja zapadne Slavonije. Operacija je počela u zoru, u 5,30 sati, a završena je već idućeg dana u popodnevним satima ulaskom hrvatskih snaga u dotadasnje središte srpskih okupatorskih snaga, Okučane.

Oko sedam tisuća hrvatskih vojnika i policajaca tako je za samo dan i pol uspjelo potpuno poraziti 18. korpus vojske tzv. srpske krajine. U Bljesku su poginula 42 pripadnika hrvatskih snaga, 162 su ranjena, a tijekom akcije srušen je i zrakoplov Rudolfa Peresina, pilota koji je u vrijeme početka velikosrpske agresije na Hrvatsku svojim MIG-om 21 prebjegao u Austriju iz bivše JNA, čime je dao veliki poticaj hrvatskim braniteljima. Gubici srpskih okupatorskih snaga procjenjuju se na 350 do 400 mrtvih te oko tisuću ranjenih. U znak odmazde zbog vojnog poraza, čelnik srpskih pobunjenika Mile Martić osobno je zapovjedio raketiranje Zagreba, Siska i Karlovca, 2. i 3. svibnja, kad su stradali mnogi civili. Zbog napada zabranjenim sustavima »orkan« po civilnim ciljevima, Martić je kasnije u Haagu osuđen na visegodišnju kaznu zatvora kao ratni zločinac.

Munjevitom pobjedom u Bljesku, koja je iznenadila mnoge u međunarodnoj zajednici, Hrvatska je pokazala da ima dobro uvježbanu i opremljenu oružanu silu koja je sposobna sama osloboditi i ostala okupirana područja. Također, način na koji je pripremljena i provedena ta akcija, pokazao je visoku profesionalnost hrvatskih snaga, što su, unatoč nekim drukčijim pokušajima, na kraju morali priznati i promatrači UN-a te strani diplomati tijekom obilaska oslobodjenih područja. Ta pobjeda danas se općenito drži uvertirom u Oluju, ključnu oslobodilačku akciju u Domovinskom ratu kojom je za samo četiri dana u kolovozu 1995. zauvijek eliminirana srpska okupatorska paradržava tzv. krajina s hrvatskog područja. Bljesak je bio neka vrsta generalne probe, pokazatelj te nove hrvatske vojne moći.

Tom akcijom otklonjeni su strahovi koje su u to vrijeme širili neki analitici i strani diplomati sugerirajući Hrvatskoj da ne pokušava sama oslobađati svoj okupirani teritorij jer će navodno biti poražena od srpskih snaga kojima će u pomoć priteći i tadašnja Miloševićeva »jugoslavenska« vojska. Bljesak je, međutim, pokazao drukčiji odnos snaga. S jedne strane dobro opremljene i obučene hrvatske snage, a s druge srpske okupatorske postrojbe čije se vodstvo odmah na početku akcije počelo povlačiti. Sličan scenarij kasnije se dogodio i u Oluji, kad je srpsko vojno i političko vodstvo iz Knina već prvog dana te akcije 4. kolovoza 1995. krenulo na pricuvne položaje iz Knina prema Srbu. Tim svojim postupkom, koji su njihovi sunarodnjaci okarakterizirali kao kukavičko bježanje, pokrenuli su egzodus najprije vojnika koji su napustili položaje, a potom i civila. Tako je Hrvatska u Bljesku i Oluju oslobodila najviše

dijelove dotad okupiranog područja. Ostatak, hrvatsko Podunavlje, reintegrirano je na miran način sporazumom dogovorenim u Daytonu 1995. godine, gdje je sklopljen i mirovni ugovor kojim je okončan rat u BiH.

Međutim, kao što ne bi bilo mirne reintegracije Podunavlja bez Dayton a tako ni dogovora o kraju rata u BiH ne bi bilo bez Oluje. Te veličanstvene hrvatske vojne operacije, kojom je među ostalim spasena i bosnjacka enklava oko Bihaca da ne doživi sudbinu Srebrenice. Podsjetimo, uoči Bljeska, Miloševićeve ekspoziture držale su pod svojom okupacijom trećinu Hrvatske te čak dvije trećine Bosne i Hercegovine. Mnogi europski diplomati tada su na tzv. mirovnim sastancima savjetovali Zagrebu i Sarajevu da priznaju svoj poraz jer da su »srpske snage prejake« i »nitko im nista ne može«. Bljesak je, međutim, počeo rusiti taj mit, što je bio signal nekim velesilima koje nisu željeli prihvatiti Miloševićevu politiku genocida i etnickog čišćenja kao »svršen čin« da uz pomoć profesionalnih hrvatskih snaga mogu doći do nekog prihvatljivog političkog rješenja.

Tako je nakon Bljeska mogla uslijediti Oluja, a nakon te veličanstvene operacije dogodile su se i neke akcije hrvatskih snaga u BiH kojima je s jedne strane definitivno srušen projekt velike Srbije, dok je s druge stvoren politički okvir za okončanje rata u BiH. Što se Hrvatske tiče, ona je Bljeskom i Olujom te kasnijom mirnom reintegracijom Podunavlja uspostavila potpuni suverenitet nad svojim međunarodno priznatim teritorijem. Zbog uspješne provedbe tih složenih operacija danas Bljesak i Oluju analiziraju na mnogim vojnim učilistima kao primjere besprijekornih i munjevitih oslobodilačkih akcija koje će ostati zapisane zlatnim slovima u hrvatskoj (vojnoj) povijesti.

Priznanje državnom i vojnom vodstvu

Za uspješno provođenje najprije Bljeska a potom i Oluje, veliko priznanje i zahvalnost treba odati tadašnjem državnom i vojnom vodstvu predvođenom predsjednikom Franjom Tuđmanom. U naporima za oslobodjenje zemlje, to vodstvo se služilo kombinacijom političkih pregovora, dok su oni bili svrsishodni, te odlučnih vojnih udara, kad nije bilo drugih načina za izlazak na međunarodno priznate granice. Na taj način je službeni Zagreb zadržao kooperativnost s međunarodnom zajednicom zagovarajući politička rješenja, ali je s druge strane vojnim akcijama sprječavao produljavanje statusa quo na okupiranim područjima. Tako je Hrvatska izbjegla ponavljanje ciparskog sindroma na svom teritoriju, a i jedna je od rijetkih zemalja koja je u potpunosti vratila pod svoju kontrolu dotad okupirani teritorij. I to ne samo vojnim akcijama nego i na miran način, reintegracijom Podunavlja.

Prodori umjesto frontalnog udara

Vojni analitici akciju Bljesak opisuju kao izvršno pripremljenu i odlično provedenu. S taktičkog gledišta, možda je najvažnija odluka bila izbjegavanje frontalnog udara na neprijateljske položaje. Umjesto toga, težiste borbenog djelovanja stavljeno je na južni i središnji dio tog prostora čime su srpske snage na sjeveru ostale odsječene i dovedene u bezizlazan položaj. Prodorima po izabranim smjerovima te visokim tempom nastupanja, skraćeno je vrijeme trajanja oslobodilačke akcije, što je bilo važno i zbog međunarodne zajednice koja nije bila

spremna prihvatiti dulje borbe. U toj akciji, hrvatske su snage prvi put koristile i udare zrakoplovstva, čime je Hrvatska vojska uspjela ostvariti integraciju raznih vidova vojske.